

بررسی مؤلفه‌های تهدیدزای امنیت فرهنگی و راه‌های مقابله با آن در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

سعید اللهیاری^۱، علی محمدزاده^۲، احمد اشرفی^۳، شهرزاد شریعتی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۹

چکیده:

مسئله امنیت فرهنگی، از طریق شناخت عوامل تهدیدزا، با هدف مقابله با تهدیدات فرهنگی به ویژه در شرایط جهانی شدن و گسترش فضای مجازی و در هم آمیختگی فرهنگ‌ها، یکی از مهمترین دغدغه‌های سیاست‌گذاران فرهنگی به ویژه رهبران نظام‌های سیاسی می‌باشد. هدف این پژوهش شناخت مؤلفه‌های تهدیدزای امنیت فرهنگی و راه‌های مقابله با آن در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) می‌باشد. مبنای نظری این پژوهش مؤلفه‌های فرهنگ از دیدگاه تایلور است و با استفاده از روش توصیفی تحلیلی به این پرسش پاسخ می‌دهد که مؤلفه‌های تهدیدزای امنیت فرهنگی و روش‌های مقابله با آن‌ها در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) چیست؟ یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مؤلفه‌های تهدیدزای امنیت فرهنگی از دیدگاه رهبر انقلاب اسلامی، شامل: تخریب باورهای دینی، ترویج تفکر جدایی دین از سیاست، منحرف کردن راه انقلاب، مصرف‌گرایی، مَدگرایی، تهاجم فرهنگی، اشرافی‌گری، سبک زندگی غربی، فراموشی هویت ملی و زبان فارسی، خواص بی‌بصیرت، استفاده از سینما برای تهی کردن انقلاب و فضای مجازی به عنوان بستری برای بروز بی‌اخلاقی می‌باشد. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) راهکارهای ارتقاء امنیت فرهنگی را افزایش غیرت دینی، حفظ باورهای انقلابی و تقویت شعارهای انقلاب و جهادی حرکت کردن، جهاد تبیین، اصلاح الگوی مصرف، حمایت از تولید ملی، ایجاد اقتدار فرهنگی، حفظ روحیه ساده زیستی و مبارزه با فساد، ترویج سبک زندگی دینی، قانون به عنوان فصل الخطاب، جهش تولید، امر به معروف و نهی از منکر، بازیابی هویت اسلامی - ایرانی، احیاء جایگاه زبان فارسی، کار فرهنگی دانشجویان و اساتید، حضور جوانان در میدان روشنفکری، احیای هنر انقلابی و سینمای دینی، و استفاده از فرصت فضای مجازی برای جهاد می‌دانند.

واژگان اصلی: تهدیدات فرهنگی، امنیت، فرهنگ، امنیت فرهنگی، امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

۱. دانشجوی دکتری تخصصی مسائل ایران، گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

۲. استاد مدعو، گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران (نویسنده مسئول)

a.mohammadzadeh75@gmail.com

۳. استادیار گروه تاریخ، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

۴. دانشیار گروه علوم سیاسی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

مقدمه

در عصر حاضر و در فضای جهانی شدن و تحولات شگرف در حوزه ارتباطات، نشر تولیدات و داده‌های فکری و فرهنگی مرزهای جغرافیایی را درنوردیده و عرصه‌های فرهنگی و اجتماعی کشورها و ملت‌ها را در بر گرفته است. این فرایند، با بهره‌گیری از اینترنت و فضای مجازی شتاب و گسترش خارق‌العاده‌ای یافته و بر روابط متقابل فرهنگ‌ها تأثیر بسزایی گذاشته است. بدیهی است میزان تأثیر متقابل و نوع واکنش جوامع به این تحولات فرهنگی، بستگی به غنای فرهنگ بومی و شیوه تعامل با سایر فرهنگ‌ها دارد و این بدان معنی است که با دیوارکشی و محصور نمودن فضای فرهنگی یک جامعه یا کشور در جهان کنونی امکان بقاء و پایداری نظام‌های سیاسی دشوار است. بر این اساس در چنین شرایطی مراجع سیاست‌گذاری فرهنگی نسبت به شناخت آسیب‌ها و تهدیداتی که امنیت فرهنگی آن جامعه و نظام را به مخاطره می‌اندازد اهتمام نموده و برای مقابله با آن چاره‌اندیشی می‌نمایند.

در طول بیش از چهار دهه پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران تلاش‌های چشمگیری در راستای ایجاد امنیت فرهنگی و صیانت از ارزش‌های فرهنگی اسلامی و ایرانی در کشور صورت گرفته و تحولات بنیادین در ابعاد مختلف فرهنگی و اجتماعی در جامعه ایران بوجود آمده است. اما تحقیقات و مشاهده وضعیت موجود در فضای فرهنگی کشور در مقایسه با اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی، نشان دهنده این است که این حوزه با آسیب‌ها و تهدیدات جدی مواجه بوده و لذا ضرورت شناخت تهدیدات فرهنگی و راه‌های مقابله با آن به منظور نیل به امنیت فرهنگی شایسته انقلاب و نظام اسلامی ایران امری اجتناب‌ناپذیر است.

۱- بیان مسئله

هرچند ایران از پیش از انقلاب به دلیل شرایط فرهنگی و منطقه‌ای محل هجوم فرهنگ استکبار جهانی بوده اما از آنجایی که یکی از ابعاد انقلاب اسلامی ایران جنبه فرهنگی آن بود و تأکید بر اسلام شیعی از همان ابتدا در سخنان امام خمینی (ره) دارای اهمیت بوده به همین دلیل دشمنان انقلاب به ویژه آمریکا از همان سال‌های نخستین هجمه‌های وسیعی را در حوزه فرهنگی علیه ایران اسلامی انجام دادند و شکست‌های سنگین در میدان‌های نظامی چون واقعه طبرس و هشت سال دفاع مقدس و مقاومت مردم در حوزه‌های اقتصادی راهی جز تهاجم فرهنگی پیش پای آنان نگذاشت. جنگ فرهنگی که از آن به عنوان کارآمدترین ابزار برای تسلط بر کشورها یاد می‌شود به فرموده رهبر عظیم‌الشان انقلاب از دوران استعمار

دویست ساله در ایران آغاز شد و تاکنون کاری‌ترین ابزار غرب در سلطه‌گری‌اش بر کشورمان بوده است. در جنگ فرهنگی غرب علیه ملت مظلوم ایران استکبار با تمام توان و صرف هزینه‌های فراوان مالی و تبلیغاتی سعی کرده تا مقاومت مردم را بشکند. امام خامنه‌ای (مدظله العالی) به عنوان شخصیتی حکیم و دوراندیش با مقاومتی مثال زدنی تا به امروز توانسته است که تمامی نقشه‌های دشمن را شناسایی و راهکاری متناسب با آن ارائه نماید. همچنین دیدگاه‌های امام خامنه‌ای (مدظله العالی) به عنوان بالاترین مقام سیاسی کشور و فصل الخطاب در حوزه فرهنگ، آسیب‌ها و تهدیدات امنیت فرهنگی و همچنین تمهیدات حفاظتی جهت مقابله با خطرات نفوذ فرهنگ بیگانه، در سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران است که بایستی احصاء شوند؛ از این رو این پژوهش به دنبال شناسایی مؤلفه‌های تهدیدزای امنیت فرهنگی توسط امام خامنه‌ای (مدظله العالی) و ارائه راهکارهای ارائه شده معظم له می‌باشد.

۲- اهداف پژوهش

- ۱- شناسایی مؤلفه‌های تهدیدزای امنیت فرهنگی در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)
- ۲- شناسایی راهکارهای مقابله با تهدیدات امنیت فرهنگی در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)
- ۳- سوال‌های پژوهش

بر این اساس پرسش‌های اصلی پژوهش به این قرار است:

- ۱- مؤلفه‌های تهدیدزای امنیت فرهنگی در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله العالی) چیست؟
- ۲- راهکارهای مقابله با تهدیدات امنیت فرهنگی در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله العالی) چگونه است؟

۴- روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی - تحلیلی می‌باشد. در این نوع تحقیق محقق برآن است تا توصیفی عینی، واقعی و منظم از یک موقعیت یا یک موضوع بدست آورد. جمع‌آوری اطلاعات دقیق و مفصل از موضوع تحقیق، شناسایی و بررسی شرایط وقایع مرتبط با موضوع و ارزیابی و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از ویژگی‌های این روش تحقیق است (رمضانی، ۱۳۸۷: ۱۰۳). شیوه گردآوری اطلاعات از طریق مراجعه به منابع سخنرانی‌های امام خامنه‌ای (امام خامنه‌ای) مکتوب در کتب، مقالات و سایت‌های معتبر می‌باشد.

۵- پیشینه پژوهش

به دلیل عدم پژوهش‌های نزدیک پیرامون ادبیات موضوعی نوشتار حاضر، پژوهش‌هایی که ارتباط نزدیک‌تری نسبت به موضوع و به دیدگاه امام‌خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) در حوزه فرهنگ و امنیت داشته مورد بررسی قرار گرفته‌اند:

کافی (۱۳۸۷)، در پژوهش خود با عنوان «فرهنگ و امنیت از دیدگاه امام خمینی^(ره) و آیت‌الله خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)» ضمن بررسی چگونگی رابطه و تأثیر دوسویه فرهنگ و امنیت از دیدگاه امام خمینی^(ره) و آیت‌الله خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) و طرح نظریه فرهنگ استکبارستیزی و مقابله با تهاجم فرهنگی از سوی رهبر انقلاب نتیجه می‌گیرد که مرجع اصلی امنیت از نظر امام خمینی و مقام معظم رهبری، دین و تأکید بر حفظ آن می‌باشد (کافی، ۱۳۸۷).

احمدی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «از تهاجم فرهنگی تا جنگ نرم» ضمن واکاوی منازعه نرم در کلام رهبر معظم انقلاب، به تعریف و تبیین موضوع فرهنگ پرداخته، و تهاجم فرهنگی و تفاوت آن با تعامل فرهنگی، تاریخچه و چرایی جنگ نرم، اهداف جنگ نرم، بازیگران، عوامل زمینه‌ساز، گروه‌های هدف، و راهکارهای مقابله با آن را مورد ارزیابی قرار داده است (احمدی و همکاران، ۱۳۸۸).

بصیرنیا (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان «رویکردهای مختلف به مهندسی فرهنگی ایران بعد از انقلاب اسلامی» با بررسی سیاست‌ها، مصوبات نهادهای اصلی تصمیم‌گیری و وظیفه دولت در حوزه فرهنگ با جهت‌گیری‌های فرهنگی در قانون اساسی و سند چشم‌انداز نتیجه می‌گیرد که ارزیابی دلایل موفقیت و یا کم‌اثر بودن برخی اقدامات فرهنگی و تجارب گذشته، به رفع مشکلات، در مهندسی فرهنگی جامعه ایران کمک می‌کند (بصیرنیا، ۱۳۹۲).

در پژوهشی دیگر، پناهی (۱۳۹۴)، با عنوان «دغدغه‌های فرهنگی مقام معظم رهبری»، ضمن بررسی دیدگاه‌های فرهنگی امام‌خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) در حوزه تهدیدات داخلی و خارجی، اینگونه نتیجه‌گیری می‌کند که تهدیدات داخلی در حوزه فرهنگ از جمله: کم‌توجهی مسئولین وزارت ارشاد و سایر دستگاه‌ها، خودباختگی هنرمندان داخلی در مقابل شخصیت‌های جبهه دشمن، تردید در جبهه فرهنگ خودی در پابندی نظام به حرف‌ها و آرمان‌هایش، بیشتر از تهدیدات خارجی یعنی تهاجم فرهنگی آسیب‌زننده به نظام هستند (پناهی، ۱۳۹۴).

اکبری (۱۳۹۹)، نیز در پژوهش خود با عنوان «مؤلفه‌های هویت ایرانی-اسلامی در منظومه فکری مقام معظم رهبری» به بررسی مؤلفه‌های هویتی پرداخته است. یافته‌های این تحقیق نشان داده است که

در بیانات رهبری، شاخص راهبردی «هویت ایرانی» و شاخص هدف «زبان و ادبیات فارسی»، بیشترین فراوانی را داشته است. همچنین شاخص راهبردی «هویت اسلامی» و شاخص هدف «هویت رفتاری» بیشترین فراوانی را داشته است (اکبری، ۱۳۹۹).

۶- مفاهیم پژوهش

فرهنگ

واژه فرهنگ در فارسی، معادل کلمه «الثقافه»، در عربی، معادل کلمه «کالچر» در انگلیسی، و «کورتیوی» در فرانسوی است. از نظر لغوی در فارسی، به معنای مختلفی نظیر، دانش و ادب، عقل و خرد، مجموعه آداب و رسوم، تعلیم و تربیت آورده شده است (معین، ۱۳۸۳: ۸۱۶) و در فرهنگ لغات لاتین از نظر ریشه لغوی به معنی کشت و زرع بوده و امروز نیز مشتقاتی از این کلمه به همین معنا به کار می‌رود. در ادبیات فرانسه معنی این کلمه از پرورش گیاهان به پرورش حیوانات و بالاخره پرورش انسان تعمیم یافته است (روح‌الامینی، ۱۳۷۲: ۱۵). «بروس کوئن»، فرهنگ را مجموع ویژگی‌های رفتاری، عقیدتی و اکتسابی اعضای یک جامعه خاص می‌داند (صالحی‌امیری، ۱۳۹۲: ۲۶).

فرهنگ «شیوه ویژه‌ای زندگی» قلمداد می‌شود که ارزش‌ها، سنت‌ها، باورها، اهداف مادی و سرزمینی، آن را شکل می‌دهند و نظام بوم‌شناختی پیچیده و پویایی است از مردم، اشیاء، جهان‌بینی‌ها، کنش‌ها و شرایط که اگرچه شالوده آن پابرجاست اما در ارتباطات روزمره و اندرکنش اجتماعی دگرگونی می‌یابد. فرهنگ، «متن» است: شیوه‌ی گویش و پوشش ما، و غذایی است که می‌خوریم، و نیز شیوه تهیه و مصرف آن، شیوه تقسیم زمان و فضا، شیوه دست‌افشانی و ارزش‌هایی است که با آن‌ها فرزندانمان را اجتماعی می‌کنیم، و نیز همه جزئیات دیگری که زندگی روزمره را برمی‌سازد (لال، ۱۳۷۹: ۹۹).

این واژه را در علوم انسانی اولین بار «ادوارد برنت تیلور»^۱، انسان‌شناس انگلیسی، در اثرش به نام «فرهنگ ابتدایی»^۲ به کار برد. وی فرهنگ را «همان کل پیچیده‌ای که معلومات، شامل باورها، هنر،

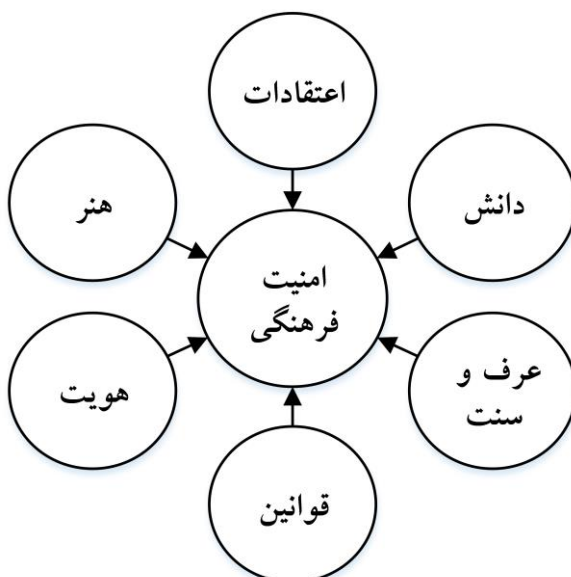
^۱ Culture

^۲ Cutiver

^۳ Edward Burnett Taylor

^۴ Primitive Culture: Researches into The Development of Mythology Philosophy Religion Art and Custom

اخلاقیات، قانون، «عرف»، و تمامی دیگر انواع قابلیت‌ها و عاداتی است که انسان به عنوان عضو جامعه کسب می‌کند» (چیلکوت، ۱۳۷۷: ۳۳۶).

(شکل ۱) مؤلفه‌های فرهنگ از دیدگاه تایلور

پس از تایلور تعاریف متعددی برای فرهنگ ارائه شده است. شاید بتوان گفت فرهنگ از جمله واژه‌هایی است که در علوم انسانی بیشترین تعریف را دارد. واژه فرهنگ همچنین به صورت ترکیبی، کاربردهای متعددی یافته است. به عنوان مثال می‌توان به ترکیب‌هایی نظیر فرهنگ کار، فرهنگ ترافیک، فرهنگ فقر، فرهنگ عوام، فرهنگ نخبگان و فرهنگ سیاسی اشاره کرد.

«ریموند هنری ویلیامز» فرهنگ را تمامی شیوه زندگی می‌داند که دربرگیرنده هنجارها، ارزش‌ها و رفتارهای اجتماعی است. آنتونی د. اسمیت نیز فرهنگ را شیوه همگانی زندگی یا گنجینه‌ای از باورها، سبک‌ها، ارزش‌ها و نمادها قلمداد می‌کند (دهشیری، ۱۳۸۸: ۱۸۱).

«گی روشه» فرهنگ را عبارت از مجموعه بهم پیوسته‌ای از شیوه‌های تفکر، احساس و عمل که کم و بیش مشخص است می‌داند، که توسط تعداد زیادی از افراد فراگیر می‌شود و بین آن‌ها مشترک

۱ Custom

۲ Raymond Henry Willams

۳ Guy Rocher

است و به دو شیوه عینی و نمادین به کار گرفته می‌شود تا این اشخاص را به یک جمع خاص و متمایز مبدل سازد (صالحی امیری، ۱۳۹۲: ۲۵).

«باستید» فرهنگ را برخوردار از بعد اعتقادی، اسطوره‌ای، اخلاقی، آیینی، تجربی، اجتماعی و مادی می‌داند. «ویلیام درسلر» فرهنگ را مجموعه‌ای از فعالیت‌های تحت حاکمیت قانون نمادین، مورد توافق همگانی، قابل اکتساب، یادگیری و انتقال می‌داند (دهشیری، ۱۳۸۸: ۱۸۱).

سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی ملل متحد (یونسکو) فرهنگ را در معنای عام کلمه، نظام مشترکی از باورها، ارزش‌ها، آداب و رسوم و رفتارهایی که اعضای یک جامعه در انطباق با جهان و با یکدیگر به کار می‌برند و از راه آموزش از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کنند معرفی کرده است (کمیسون ملی یونسکو ایران، ۱۳۸۷).

امنیت

امنیت در فرهنگ فارسی به معنی آزادی، آرامش، فقدان ترس و عدم هجوم دیگران آمده است. ریشه لغوی امنیت، کلمه امن و واژه‌های آرامش یافتن، بیمناک نبودن و نرسیدن را متبلور می‌سازد و در مفهوم مصدری از «الامن» به عنوان دست‌یابی به اطمینان و آرامش پس از رهایی از ترس نام برده می‌شود. در فرهنگ معین، امنیت به معنای ایمن شدن، «در امان بودن» و «بی‌بیمی» تعریف شده است. امنیت مفهومی «زمینه‌وند» به‌شمار می‌آید که فهم آن بدون درک شرایط و مقتضیات زمانی و مکانی آن اصولاً میسر نیست. به همین خاطر است که شاهد تعدد و تنوع تعاریف ارائه شده از آن در حوزه تخصصی می‌باشیم (افتخاری، ۱۳۸۰: ۲۹-۱۴). برخی امنیت را در نبود تهدید تعریف نموده و در توصیف آن توانمندی ایجاد شرایط عاری از خطر و مشکلات را خاطر نشان نموده‌اند (حبیب زاده، ۱۳۹۸: ۱۱).

امنیت به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن نسبت به منافع بازیگر یا تهدیدی وجود نداشته و یا در صورت وجود، امکان مدیریت مؤثر آن برای بازیگر مورد تهدید واقع شده، وجود داشته باشد (شمس دولت‌آبادی و زرگرزاده، ۱۳۹۸: ۸۴).

۱ Bastide

۲ Dressler

۳ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

۴ UNESCO

امنیت، امنیت عموم مردم است، در همه شئون زندگی، امنیت یک ضرورت برای انسان است (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۶).

امنیت، مفهومی است با زمینه‌های گوناگون سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، قضایی و... این مفهوم همانند بسیاری از مفاهیم دیگر علوم انسانی و سیاسی به لحاظ کیفی بودن فاقد تعریف مشخص، واحد و موردقبول همگان است. به‌طور مثال، برخورداری از وضعیتی ایمن و مطمئن در برابر خطرات و تهدیدات و نیز احساس امن و رهایی از اضطراب و دغدغه خاطر تعبیری است که برخی از فرهنگ‌های لغات درباره امنیت ذکر کرده‌اند (مجیدی، ۱۳۸۶: ۳۱). این تعبیر به خوبی نشان می‌دهد که امنیت شامل وضعیت‌های کاملاً ذهنی و احساسی تا موقعیت‌های کاملاً عینی و بیرونی است (ماندل، ۱۳۷۹: ۴۴). از نظر حقوق بشر، امنیت اطمینان خاطر است که به موجب آن افراد خواهند توانست بدون هیچ‌گونه مزاحمتی در جامعه به زندگی ادامه دهند و حکومت نیز به اجرای قدرت سیاسی طبق اراده ملی پرداخته و مانعی بر سر راه نداشته باشد (ساعی و معصومی، ۱۳۸۹: ۱۶۴). بنابراین، امنیت حداقل دارای دو بستر اولیه و اساسی است که عبارتند از: امنیت فردی و امنیت اجتماعی.

امنیت فرهنگی

برخی از صاحب‌نظران ابعاد امنیت را در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی، منابع زیست‌محیطی، اجتماعی و فرهنگی می‌دانند.

امنیت فرهنگی یعنی مصونیت یک فرد، گروه و ملت از تعرض و تجاوز به حقوق فرهنگی اش. به عبارت واضح‌تر هرگاه فرد، گروه یا ملتی از تعرض و تجاوز به اعتقادات دینی، عرف‌ها، قوانین، شخصیت و هویتش مصون باشد، صاحب امنیت فرهنگی است (کریمی و باقری دولت‌آبادی، ۱۳۹۲: ۱۰۹).

۷- مؤلفه‌های امنیت فرهنگی با تأکید بر نظریه تایلور

۱-۷- باورها و اعتقادات^۱ و ارزش‌ها^۲

باور، پذیرش یک گزاره یا قضیه است. این گزاره یا قضیه در جهان خارج لزوماً واقعی نیست و چه بسا خلاف آن باشد اما در نظر فرد یا گروه واقعیت دارد. باورها درباره چستی عینیت‌های مختلف

^۱ Robert Mandel

^۲ Belief

^۳ Value

شکل می‌گیرند. «باورها مجموعه یا مجموعه‌هایی اساسی از اندیشه هستند پیرامون اینکه مثلاً جهان‌ها از جمله جهان اجتماعی چیست و این باورها به صورت حقیقتی تقریباً غیرقابل تردید پذیرفته شده‌اند» (چلبی، ۱۳۷۵: ۵۸). بر این اساس باورها هر چند تغییرپذیرند اما به سادگی تغییر نمی‌کنند و یک فرد باید با شواهد متعددی در رابطه با خلاف باور خود روبه‌رو شود تا باور خود را تغییر دهد.

اگر در جهان اجتماعی، باورها به سؤال «چیست؟» پاسخ می‌گویند، ارزش‌ها به سؤال «چه باید باشد؟» پاسخ می‌دهند. ارزش‌ها را می‌توان کمال مطلوب یا آرمان‌ها و آرزوها دانست. ارزش‌ها بسیار پایدارند و به سادگی تغییر نمی‌کنند. می‌توان گفت پایداری ارزش‌ها و طول عمر آن‌ها بسیار بیشتر از باورهاست.

ارزش‌ها روی یک طیف قرار می‌گیرند و حالتی سلسله‌مراتبی دارند. به عبارت دیگر افراد در نظام اجتماعی دست به اولویت‌بندی ارزش‌ها می‌زنند و به برخی جنبه اصلی و به برخی دیگر جنبه فرعی می‌دهند. بنابراین هنگام طرح ارزش‌های یک جامعه معین به این ویژگی باید توجه شود. در دو غایت طیف ارزش‌های اجتماعی اغلب ارزش‌های مادی و فرامادی یا ابزارگرا و کمال‌گرا قرار می‌گیرد (کتابی، وحیدا و قاسمی، ۱۳۸۰: ۸۲).

«گی‌روشه» ارزش را این‌گونه تعریف می‌کند: «ارزش شیوه‌ای از بودن یا عمل است که شخص یا جمع آن را به عنوان آرمان می‌شناسد و افراد رفتارهایی را که بدان نسبت داده می‌شوند، مطلوب تشخیص می‌دهند» (لهسائی زاده، جهانگیری و شریفی، ۱۳۸۳: ۳۵).

«مک لاف لین» (۱۹۶۵) در تعبیرهای مختلفی که از ارزش شده سه ویژگی مشترک را تشخیص داده است: ۱- ارزش‌ها مستقیماً قابل مشاهده نیستند.

۲- ارزش‌ها دارای وجوه شناختی، عاطفی و ضمنی می‌باشند.

۳- ارزش‌ها مستقل از فاعل زنده و محیط اجتماعیشان عمل نمی‌کنند.

۷-۲- عرف و سنت (رفتار و آداب شخصی و آئین و رسوم اجتماعی)

۱ G.Roche

۲ Mc Lughlin

۳ Custom and Tradition

۴ Behavior

۵ Personal Etiquette

۶ Social Customs

در نگاه جامعه‌شناختی، عرف «به رسومی اطلاق می‌شود که دلالت‌های مهم شایست و ناشایست دارند» (کوئن، ۱۳۹۴). در هر جامعه‌ای با توجه به فرهنگ و تمدن آن، عرف‌های گوناگونی وجود دارد. این عرف‌ها غالباً در نظام حقوقی و آموزش‌های مذهبی تجسم می‌یابند. جامعه‌شناسان گاهی به قوانین نیز عرف اطلاق می‌کنند و معتقدند که قوانین همان عرف‌هایی هستند که از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند.

۳-۷- قوانین^۱

قانون‌در اصطلاح هر علمی معنایی ویژه دارد؛ همانند قوانین طبیعی، قوانین ریاضی، قوانین فلسفی و قوانین فیزیکی که هر یک به‌گونه‌ای خاص تعریف شده‌اند. علی‌رغم این در لغت به معنی اصل و مقیاس چیزی و دستورها و مقررات و احکامی که از طرف دولت و مجلس برای حفظ انتظامات و اداره کردن امور جامعه وضع شود (عمید، ۱۳۸۴: ۹۶۸). آقابخشی در فرهنگ علوم سیاسی قانون را این‌گونه تشریح کرده است: مجموعه‌ای از قواعد الزام آور و کلی که در زمان معین بر زندگی اجتماعی انسان حکومت می‌کند و اجرای آن از طرف دولت تضمین شده است، و مجموعه مقررات حاکم بر روابط افراد یک جامعه سیاسی (آقابخشی و افشاری‌راد، ۱۳۷۹: ۳۱۷).

سیستم‌های قانونی مختلفی در بین کشورها موجود است. در کشورهای اسلامی به خصوص ایران سیستم اصلی قانون‌گذاری، احکام اسلام می‌باشد.

۴-۷- هویت^۲

در زبان فارسی «هویت» به معنی صفت جوهری، ذات، هستی و وجوه منسوب به اشیاء یا شخص (عمید، ۱۳۸۴: ۸۰۳) و آنچه موجب شناسایی شخصی یا چیزی می‌شود (مشیری، ۱۳۶۶: ۱۱۷) به کار گرفته شده است.

مفهوم هویت در منابع جامعه‌شناختی امروزی تعریف دقیق‌تری پیدا کرده است. در فرهنگ جامعه‌شناسی «بلک ول»^۳ به معنی پنداشت نسبتاً پایدار فرد از کیستی و پیستی خود در ارتباط با افراد و گروه‌های دیگر تعریف شده است که از طریق تعاملات اجتماعی فرد با دیگران در فرایند اجتماعی

^۱ Rules

^۲ Law

^۳ Identity

^۴ Blackwell

شدن تکوین می‌یابد. بر اساس دیدگاه‌های نظری و منابع تجربی جامعه‌شناسی معاصر، هویت امری اجتماعی است که فرد آن را در تعامل با افراد و گروه‌های اجتماعی کسب می‌کند. هویت با این مفهوم دارای طبقه‌بندی‌های عدیده‌ای است که مهم‌ترین آن‌ها دو نوع فردی^۱ و جمعی است (عبدالهی و حسین‌بر، ۱۳۸۱: ۱۰۷).

۵-۷- دانش^۳

در فرهنگ فارسی، «دانش» به معنی دانستن، دانایی، علم و فضل (عمید، ۱۳۸۴: ۶۳۰) آمده است و با واژگان «آگاهی»، «اطلاعات»^۴ و «هوشیاری»^۵ تداخل مفهومی دارد و شاید بتوان تمایز دقیقی بین آن‌ها قایل شد اما به نظر می‌رسد اشاره به محتوای حافظه فرد دارند و قابل اندازه‌گیری هستند؛ و درجات مختلف دارد و افزون بر توانایی ارزیابی دریافت‌های حسی، حفظ خاطره‌ها، به توانایی بروز عکس‌العمل انتقادی به کمک اندیشه و عمل نیز مربوط می‌شود. در واقع کانون اصلی ادراک است (کاظمی، ۱۳۷۷: ۶۷).

آگاهی مترادف با خبر، اطلاع، هوشیاری (عمید، ۱۳۸۴: ۸۳) و علم و معرفت است و «آگاه»^۶ صفت یک شخص یا گروه اجتماعی است که دلالت بر باخبری کامل از اوضاع و احوال و مسائل جاری (در یک حوزه خاص) دارد (آقابخشی و افشاری‌راد، ۱۳۷۹: ۴۲).

۶-۷- هنر^۶

هنر به علم، معرفت، دانش، فضل، فضیلت، کمال، (نقیسی، ۱۳۵۵: ۶۸۷). کیاست، فراست، زیرکی، (دهخدا، ۱۳۸۵: ۱۲۱۶) معنی شده است. این کلمه در واقع به معنی آن درجه از کمال آدمی است که هشیاری و فراست و فضل و دانش را دربردارد و نمود آن صاحب هنر را برتر از دیگران می‌نماید.

در دایره‌المعارف آمریکا هنر به معنای مهارت می‌آید و به طور وسیع تمامی نظام‌های خلاقیتی چون ادبیات، شعر، درام، موسیقی و هنرهای بصری را شامل می‌شود. در دایره‌المعارف بریتانیا نیز هنر، به کاربردن مهارت و تخیل در خلق موضوعات زیبایی‌شناسانه محیط یا بیان است (نوروز برازجانی، ۱۳۸۲: ۱۰۰).

واژه هنر امروزه در زبان فارسی در معنایی متفاوت از گذشته به کار می‌رود و بیشتر منظور از آن

^۱ Individual Identity

^۲ Collective Identity

^۳ Science

^۴ Intelligence

^۵ Aware

^۶ Art

اشاره به نتیجه خلق انسان‌ها در زمینه هنرهای زیبا است. و معادلی برای واژه هنرهای زیبا در زبان انگلیسی است. به‌طور سستی مجموعه هنرهای زیبا به ۷ دسته (هفت هنر) تقسیم می‌شوند:

- نقاشی؛
- هنرهای تجسمی (نقاشی، طراحی، تندیس‌گری، عکاسی و چاپ)؛
- معماری؛
- ادبیات؛
- موسیقی؛
- تئاتر؛
- سینما.

۸- آسیب‌های تهدیدزا امنیت فرهنگی از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

۸-۱- باورها، اعتقادات و ارزش‌ها

۸-۱-۱- باورها و اعتقادات دینی

۱- سست کردن و تخریب اعتقادات دینی

«ما مواجهیم با یک حمله‌ی همه‌جانبه‌ی فرهنگی و اعتقادی و سیاسی اعلام نشده؛ یعنی شما حالا که من دارم می‌گویم، قاعدتاً از من قبول می‌کنید لکن اطلاع ندارید از آنچه دارد اتفاق می‌افتد؛ بنده اطلاع دارم از آنچه دارد اتفاق می‌افتد؛ من دارم میبینم چه دارد اتفاق می‌افتد؛ لشکر فرهنگی دشمن و لشکر سیاسی دشمن با همه‌ی ابزارهایی که برایشان ممکن بوده، حمله کرده‌اند به ما برای سست کردن اعتقادات دینی ما، ...» (امام خامنه‌ای، ۱۳/۰۷/۱۳۹۴)

۲- ترویج تفکر جدایی دین از سیاست

«یکی از خطرهای جدایی دین از سیاست که عده‌ای آن را همیشه در دنیای اسلام ترویج می‌کردند، در کشور ما هم بود، امروز هم متأسفانه بعضی نغمه‌هایی را در جدایی دین از سیاست بلند می‌کنند، همین است که وقتی سیاست از دین جدا شد، از اخلاق جدا خواهد شد، از معنویت جدا

خواهد شد. در نظام‌های سکولار و بی‌رابطه‌ی با دین، اخلاق در اغلب در نزدیک به همه موارد، از بین رفته است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۸/۰۶/۲۰).

۸-۱-۲- باورها و اعتقادات انقلابی

۱- منحرف کردن راه انقلاب

«... این انقلاب را سی سال است شما دارید جلو می‌برید؛ اما خطر وجود دارد. دشمن انقلاب، دشمن امام بیکار نمی‌نشیند؛ سعی می‌کند این انقلاب را از پا در بیاورد. چه جور؟ با منحرف کردن راه انقلاب» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۰۳/۱۴).

۸-۲- عرف و سنت (رفتار و آداب شخصی و آئین و رسوم اجتماعی)

۸-۲-۱- الگوی مصرف

۱- مصرف‌گرایی

«مصرف‌گرایی برای جامعه بلای بزرگی است. اسراف، روزبه‌روز شکافهای طبقاتی و شکاف بین فقیر و غنی را بیشتر و عمیق‌تر میکند. یکی از چیزهایی که لازم است مردم برای خود وظیفه بدانند، اجتناب از اسراف است.... مصرف‌گرایی، جامعه را از پای درمی‌آورد. جامعه‌ای که مصرف آن از تولیدش بیشتر باشد، در میدان‌های مختلف شکست خواهد خورد. ما باید عادت کنیم مصرف خود را تعدیل و کم کنیم و از زیاده‌ها بزنیم» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۰۹/۱۵).

۲- مدگرایی

«از موارد دیگر، فرهنگ ازدواج، فرهنگ رانندگی، فرهنگ خانواده، فرهنگ اداره و فرهنگ لباس است. بنده با مد، خیلی موافقم و جزء آدم‌هایی هستم که به مد گرایش دارم؛ اما مدی که از داخل جوشیده باشد، چون مد یعنی ابتکار و نوآوری. نه چیزی که از بیرون بیاید. مد آرایش مو و لباس و حرف زدن ما، همه‌اش دارد از بیرون می‌آید. الگوی مصرف وسایل زندگی، مهم است اینکه فرش و پرده و چراغمان چه طوری باشد؟ اینها را نمی‌شود ندیده گرفت. (بیانات، ۱۳۸۱/۹/۲۶).

۸-۲-۲- سبک زندگی اسلامی - ایرانی

۱. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران

۲. خطبه‌های نماز جمعه در بیست و یکمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)

۳. بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر

۱- تهاجم فرهنگی

رهبر انقلاب اسلامی، همواره در خصوص خطر تهاجم فرهنگی غرب که به صورت هدفمند و تخصصی امنیت فرهنگی جامعه ایران را تهدید می‌کند را گوشزد نموده‌اند. ایشان با تبیین سوابق تاریخی روابط استعماری و استثماری غرب با کشورهای مسلمان بویژه ایران، در خصوص پیامدهای خسارت بار تقلید بی چون و چرا از غرب می‌فرمایند: «تقلید از غرب برای کشورهایی که این تقلید را برای خودشان روا دانستند و عمل کردند، جز ضرر و فاجعه به بار نیاورده، حتی آن کشورهایی که بظاهر به صنعتی و اختراعی و ثروتی هم رسیدند، اما مقلد بودند. علت این است که فرهنگ غرب، یک فرهنگ مهاجم است. فرهنگ غرب، فرهنگ نابودکننده فرهنگهاست. هر جا غربی‌ها وارد شدند، فرهنگهای بومی را نابود کردند، بنیان‌های اساسی اجتماعی را از بین بردند.» (۱۳۹۱/۷/۲۳)

از نظر رهبر معظم انقلاب «تهاجم فرهنگی یک مجموعه سیاسی یا اقتصادی است که برای اجرای مقاصد خاص خود و اسیر کردن یک ملت به بنیان فرهنگی آن ملت هجوم می‌برد» (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۷۸/۷/۲۱) و معتقدند که: «اشاعه فرهنگ غلط، فساد و فحشاء برای انحراف جوانان از سوی دشمن نه تنها یک تهاجم فرهنگی بلکه یک شیخون فرهنگی، یک غارت فرهنگی و یک قتل عام فرهنگی است.» (بیانات، ۱۳۷۷/۴/۲۲).

۲- اشرافی‌گری

«یک مسئله مهم دیگری که فقط مسئله شما نیست، و مسئله‌ی کشور است، مسئله‌ی اشرافی‌گری است؛ بلای اشرافی‌گری، بلای بزرگی است. مسئله‌ی اشرافی‌گری اگر چنانچه رایج شد، جزو سبک زندگی ما شد، آثار و تبعات آن و ریزشهایی که به وجود می‌آید، دیگر انتهای ندارد، خیلی مشکل است، خیلی کار را مشکل خواهد کرد؛ این را بایست [در نظر] داشته باشید.» (بیانات در دیدار نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۷/۳/۳۰).

۳- سبک زندگی غربی

عده‌ای فکر می‌کنند چون غربی‌ها از لحاظ علمی بر ما برتری دارند، پس ما باید فرهنگ و عقاید و آداب معاشرت و آداب زندگی و روابط اجتماعی و سیاسی‌مان را از آن‌ها یاد بگیریم؛ این اشتباه است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۳/۰۴/۱۷).

۱. بیانات در دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان همدان

۸-۳- قوانین

۸-۳-۱- قوانین مدنی

۱- آشوب و تنش‌های اجتماعی

«همه باید تسلیم رأی قانون باشند؛ در مقابل قانون تمکین کنند. آن حوادثی که در سال ۸۸ پیش آمد - که برای کشور ضرر داشت و ضایعه‌آفرین بود - همه از همین ناشی شد که کسانی نخواستند به قانون تمکین کنند؛ نخواستند به رأی مردم تمکین کنند ... سازوکارهای قانونی برای رفع اشکال، رفع اشتباه، رفع شبهه وجود دارد؛ از این راهکارهای قانونی استفاده کنند. این که وقتی آنچه که اتفاق افتاده است، برخلاف میل ما شد، مردم را به شورش خیابانی دعوت کنیم - که این در سال ۸۸ اتفاق افتاد - یکی از خطاهای جبران‌ناپذیر است» (امام خامنه‌ای، ۱/۰۱/۱۳۹۲).

۸-۳-۲- قوانین دینی (شرعی)

۱- ناهنجاری‌های اجتماعی

«رواج شهوات، از بین رفتن حیا و عفت، امروز جزو برنامه‌های دشمن است. شما [مداحان] مبارزه با اینها را جزو برنامه‌های خودتان قرار بدهید. طهارت و پاکیزگی دامان جوان‌های این کشور را مورد همّت خودتان قرار بدهید، بر آن همّت بگمارید، و این یکی از بهترین کارها و یکی از مؤثرترین شیوه‌ها برای حفظ انقلاب و برای رشد انقلاب و برای حفظ نظام اسلامی است». (بیانات در دیدار مداحان، ۱۳۹۷/۲/۷)

وضع حجاب راه، وضع عفاف راه، وضع تقیدات و پایبندی را خانم‌ها باید مراقبت کنند، این وظیفه است. خودنمایی و جلوه‌فروشی، یک لحظه است و آثار سوء آن برای کشور، برای جامعه، برای اخلاق، حتی برای سیاست، آثار مخرب و ماندگار است... (بیانات در دیدار جمعی از مداحان، ۹۱/۲/۲۳).

۸-۴- هویت

۱- فراموشی هویت ملی

«ما در تحولات بنیانی اساسی جامعه، ممکن است گاهی این طوری عمل کنیم؛ به جای اینکه بنیانها را حفظ کنیم و بر آنچه که نیاز داریم، پا فشاری کنیم و آنچه را که نداریم، برای خودمان فراهم کنیم، هویت مستقل ملی خودمان را فراموش کنیم! که متأسفانه این مسئله در کشور ما و خیلی از

۱. بیانات در حرم مطهر رضوی

کشورهای اسلامی داستان و سرگذشت بسیار غمباری دارد» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۵/۰۸/۱۸).

«آنچه که دشمنان بنیانی این ملت همیشه می‌خواسته‌اند و دنبال می‌کرده‌اند، این بوده است که از این ملت سلب هویت کنند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۷/۰۲/۱۶).

استکبار وقتی وارد کشوری شد و بر آن کشور مسلط گردید، هویت ملی آن ملت را انکار می‌کند. منابع آن کشور را غارت می‌کند، در امور سیاسی آن کشور دخالت می‌کند؛ اما همه اینها فرع انکار هویت آن ملت است. استکبار، اول هم که وارد می‌شود، نمی‌گوید من می‌آیم تا هویت ملی شما مردم را انکار کنم؛ این‌طور که نمی‌آید؛ به بهانه‌های مختلف وارد می‌شود. وقتی وارد شد، آن چیزی را که هدف می‌گیرد، هویت ملی است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۸/۰۸/۱۲).

۲- فراموشی زبان فارسی

کتاب‌های آموزش زبان. خوب می‌دانید، الان آموزش زبان انگلیسی - بالخصوص زبان انگلیسی، حالا زبان‌های دیگر خیلی خیلی کمتر - خیلی رواج پیدا کرده، آموزشگاه‌های فراوانی به‌وجود می‌آورند. خوب، مراکز آموزش هست؛ همه‌ی کتابهای آموزش که خیلی هم با شیوه‌های جدید و خوبی این کتاب‌های آموزش زبان انگلیسی تدوین شده، منتقل‌کننده‌ی سبک زندگی غربی است، سبک زندگی انگلیسی است. خوب این بچه‌ی ما، این نوجوان ما و جوان ما [که] این را می‌خواند، فقط زبان یاد نمی‌گیرد؛ حتی ممکن است آن زبان یادش برود، اما آنچه بیشتر در او اثر می‌گذارد آن تأثیر و انطباعی [است] که بر اثر خواندن این کتاب از سبک زندگی غربی در وجود او به‌وجود می‌آید؛ این از بین نمی‌رود؛ این کارها را دارند می‌کنند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۰۹/۱۹).

۸-۵- علم و دانش

۸-۵-۱- دانشگاه‌ها و مراکز علمی

۱- غربی شدن دانشگاه

«اگر دانشگاه ما یک دانشگاه علمی محض باشد، اما تویش دین و اخلاق نباشد، همان بلائی بر سر جامعه‌ی ما و کشور ما و آینده‌ی ما خواهد آمد که بر سر جامعه‌ی دانشمند غرب آمد. غرب

۱. بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان

۲. بیانات در دیدار مردم کازرون

۳. بیانات در دیدار جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان

۴. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی

جامعه‌ی دانشمندی است، اما جامعه‌ی خوشبختی نیست. در آنجا امنیت اخلاقی نیست، امنیت روانی نیست، انسجام خانوادگی نیست، اخلاق نیست، معنویت نیست. خلأهای عمده‌ی بشر اینهاست. اینها خوشبختی نیست؛ ما این را نمی‌خواهیم. ما خوشبختی می‌خواهیم، ما امنیت حقیقی و معنوی می‌خواهیم. بدون علم نمی‌شود، با علم بدون دین هم نمی‌شود؛ دین لازم است. جامعه باید جامعه‌ی دینی باشد؛ در رأس آن هم دانشگاه است. دانشگاه باید دانشگاه متدین باشد» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۰۶/۰۲).

«اگر قرار باشد که دانشگاه ما در عین این‌که دانشگاه اسلامی است - یعنی علوم اسلامی در آنجا تدریس می‌شود، مسائل ضد اسلامی در آن جاها نمی‌آید، قیافه و شکل ظاهری دانشگاه هم اسلامی است - اما همان اخلاق دانشگاه غربی و سوغات فرهنگی را باز هم داشته باشد و حفظ کند این چیز مطلوبی نیست، چیز خوبی نیست» (امام خامنه‌ای، ۱۳۶۴/۰۹/۲۶).

۸-۵-۲- نخبگان و روشنفکران

۱- روشنفکرانها

«برگشتن به دوران بیماری روشنفکری، برگشتن به دوران بی‌غمی روشنفکران، برگشتن به دوران بی‌اعتنایی دستگاه روشنفکری و جریان روشنفکری به همه سنت‌های اصیل و بومی و تاریخ و فرهنگ این ملت. امروز هر کس این پرچم را بلند کند، مرتجع است، ولو اسمش روشنفکر و شاعر و نویسنده و محقق و منتقد باشد. اگر این پرچم را بلند کرد، پرچم بازگشت به روشنفکری دوران قبل از انقلاب، با همان خصوصیات و با جهت‌گیری ضد مذهبی و ضد سنتی، این مرتجع است، این اسمش ارتجاع روشنفکری است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۷/۰۲/۲۲).

در داخل کشور، یک گروهی از این روشنفکرانها - البته سال‌ها پیش؛ که اخیراً هم گاهی تکرار می‌شود - عنوان دگراندیش را در مقابل جمهوری اسلامی قرار دادند. من در یک سخنرانی گفتم که برای ما دگراندیش مسئله‌ای نیست؛ اندیشه‌ی شما دیگر است، خوب دیگر باشد، چه اشکال دارد؟ ما با اندیشه‌ی شما کاری نداریم [لکن] دشمنی نباید بکنید» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۲/۲۱).

۱. بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها

۲. بیانات در مراسم سالگرد شهادت دکتر مفتاح

۳. بیانات در جمع دانشجویان دانشگاه تهران

۴. بیانات در سخنرانی تلویزیونی به مناسبت عید مبعث

۲- خواص بی بصیرت

«اگر در جامعه‌ای، آن نوع خوب خواص طرفدار حق، یعنی کسانی که می‌توانند در صورت لزوم از متاع دنیوی دست بردارند، در اکثریت باشند، هیچ وقت جامعه اسلامی به سرنوشت جامعه دوران امام حسین (علیه‌السلام) مبتلا نخواهد شد و مطمئناً تا ابد بیمه است. اما اگر قضیه به عکس شد و نوع دیگر خواص طرفدار حق، دل سپردگان به متاع دنیا، آنان که حق شناسند، ولی درعین حال مقابل متاع دنیا، پایشان می‌لرزد، در اکثریت بودند، وامصیبتا است.» (بیانات، ۱۳۷۵/۲/۲۰)

۸-۶- هنر

۸-۶-۱- سازمان‌های فرهنگی

۱- نبود کار فرهنگی با محتوای اسلامی

من از وزارت ارشاد توقع دارم. البته آقای «مهاجرانی» ظاهراً نیستند و خودشان را راحت کردند از اینکه بیایند و حرفهای ما را بشنوند! به‌هرحال، فرق نمی‌کند؛ چه ایشان باشند، چه نباشند، من اعتراضم این است این اعتراض را بارها هم گفته‌ام، الآن هم در جمع شما می‌گویم وزارت ارشاد در این دو سالی که ایشان در رأس این کار هستند، هیچ کار اسلامی به‌عنوان اسلامی ارائه نداد! این اولین اعتراض من است. فرض کنید من خودم در مورد صدا و سیما، کمتر هفته‌ای است که اعتراضی و اوقات تلخی‌ای نداشته باشم و پیغام تندی ندهم؛ اما صدا و سیما کارهای زیادی را به‌عنوان کار اسلامی انجام داده، برنامه‌های اسلامی و برنامه‌های هنری اسلامی درست کرده و برنامه‌های گزارشی و علمی داشته است. اگر اشتباه و خطا و تخلف دارد، از آن طرف هم تلاش و کار دارد. من سؤال این است که وزارت ارشاد، چند کتاب برای تقویت تفکر اسلامی به وجود آورده، چند تا فیلم برای تقویت مبانی فکری اسلامی و انقلابی ساخته و چند تئاتر مناسب داشته است؟ الآن مرتب در این سالهای وابسته به وزارت ارشاد، نمایش و تئاترهای اجرا می‌شود؛ بعضی‌هایش صددرصد ضد دین و ضد انقلاب است! کسانی رفتند، دیدند و آمدند به من گزارش دادند. خوب؛ حالا اگر در کنار دو، سه نمونه تئاتر از این‌گونه نمونه‌ها، پنج شش نمونه هم به ما نشان می‌دادند که ما این تئاتر را به وجود آوردیم، یا این فیلم را اجرا کردیم که مبلغ اسلام است، من هیچ اعتراضی نمی‌کردم!» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۸/۰۹/۲۳).

۱. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی

۸-۶-۲- سینما

۱- استفاده از سینما برای تھی کردن انقلاب

«دشمنانی که نه امروز بلکه از چند دهه‌ی پیش، هویت و شخصیت و باور و رفتار و سبک زندگی اسلامی-ایرانی مردم خصوصاً جوانان را هدف قرار داده و با شیوه‌ها و ابزارهای متکی به فناوری‌های ارتباطی و رسانه‌ای اعم از هنر و سینما و فضای مجازی و غیره، درصدد تھی کردن انقلاب از عقبه‌ی دینی و ایمانی و مردمی آن می‌باشند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۰۵/۲۸).

۸-۶-۳- فضای مجازی

۱- فضای مجازی محلی برای بی اخلاقی

«امروز در فضای مجازی انسان گاهی اوقات بی‌عدالتی مشاهده می‌کند؛ خلاف می‌گویند، تهمت می‌زنند، دروغ می‌گویند، قول بغیر علم می‌گویند؛ اینها بی‌عدالتی است، اینها نباید انجام بگیرد» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۸/۰۲).

«دشمنان برای دلسردی مردم از انتخابات از فضای مجازی... حداکثر استفاده را دارند می‌کنند» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۱/۰۱).

(جدول ۱) مؤلفه‌های آسیب‌زا امنیت فرهنگی از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

مؤلفه	شاخص	آسیب‌ها
باورها، اعتقادات و ارزش‌ها	باورها و اعتقادات دینی	سست کردن و تخریب باورهای دینی
	باورها و اعتقادات انقلابی	ترویج تفکر جدایی دین از سیاست
عرف و سنت (رفتار و آداب شخصی و آئین و رسوم اجتماعی)	الگوی مصرف	منحرف کردن راه انقلاب
		مصرف گرایی
	سبک زندگی اسلامی - ایرانی	مدگرایی
		تهاجم فرهنگی
		اشرافی‌گری
		سبک زندگی غربی

۱. متن حکم انتصاب حجت‌الاسلام محمد قمی به ریاست سازمان تبلیغات اسلامی

۲. بیانات در دیدار میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی و جمعی از مسئولان نظام

۳. بیانات در سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران

مؤلفه	شاخص	آسیب‌ها
قوانین	قوانین مدنی	آشوب و تنش اجتماعی
	قوانین دینی (شرعی)	ناهنجاری‌های اجتماعی
هویت	هویت ملی	فراموشی هویت ملی
	زبان فارسی	فراموشی زبان فارسی
علم و دانش	دانشگاه‌ها و مراکز علمی	غریبی شدن دانشگاه‌ها
	نخبگان و روشنفکران	روشنفکران
		خواص بی بصیرت
هنر	سازمان‌های فرهنگی	نبود کار فرهنگی با محتوای اسلامی
	سینما	استفاده از سینما برای ترویج انقلاب
	فضای مجازی	فضای مجازی محل بی اخلاقی‌ها

۹- راهکارهای ارتقاء امنیت فرهنگی از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

۹-۱- باورها، اعتقادات و ارزش‌ها

۹-۱-۱- باورها و اعتقادات دینی

۱- استحکام ایمان مردم به دین

«اگر پایه‌های فرهنگی بخواهد مستحکم شود، شرط اصلی این است که ایمان مردم به دین و موارث فرهنگی خودشان روزبه‌روز استحکام پیدا کند و تضعیف نشود» (بیانات در دیدار نمایندگان مجلس، ۱۳۸۱/۳/۷)

۲- حفظ و افزایش غیرت دینی

«غیرت دینی، را عامل نجات کشور در بزنگاه‌های مختلف و تبدیل کردن تهدیدها به فرصت خواندند و افزودند: غیرت دینی را حفظ کنید زیرا این غیرت دینی مردم بود که کشور را در دفاع مقدس - یعنی آن جنگ بین‌المللی که آمریکا، شوروی، ناتو و ارتجاع آن روز برای به زانو در آوردن انقلاب به راه انداخته بودند- پیروز کرد» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۱۰/۱۹)

۹-۱-۲- باورها و اعتقادات دینی

۱. بیانات در ارتباط تصویر با مردم قم به مناسبت قیام تاریخی ۱۹ دی ۱۳۵۶

۱- حفظ باورهای انقلابی

«اگر بخواهیم این پیشرفت حقیقی انجام بگیرد، باید خصوصیات انقلابی مان را حفظ کنیم، حرکت جهادی مان را حفظ کنیم، عزت و هویت ملی مان را حفظ کنیم، هضم نشویم، و در هاضمه‌ی خطرناک فرهنگی و اقتصادی جهانی هضم نشویم؛ اگر اینها را رعایت نکنیم، این درست خواهد شد» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۴/۱۲/۲۰).

«امتیاز ملت مسلمان ما، همین احساس ایستادگی در مقابل استکبار، همین احساس عزت ملی و غرور ملی و احساس مقابله با آن قدرتی است که می‌خواهد وجود او را انکار کند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۸/۰۸/۱۲).

۲- تقویت شعارهای انقلاب

انقلاب هویتش، معنایش به شعارهای انقلاب است؛ به جهت‌گیری‌های انقلاب است؛ به ارزش‌ها و مبانی انقلاب است. همیشه بوده‌اند، امروز هم هستند، در آینده هم خواهند بود کسانی که بخواهند به بهانه‌ی اینکه اوضاع جهان عوض شده است، شعارهای انقلاب را تغییر بدهند یا شعار دینی - بعد دینی - را از انقلاب جدا کنند یا بعد عدالت اجتماعی را از انقلاب جدا کنند یا بعد سلطه‌ستیزی و بیگانه‌ستیزی را از انقلاب جدا کنند یا بعد ضد استبداد بودن را از انقلاب جدا کنند. انگیزه‌های مختلف، به بهانه‌های مختلف همیشه ممکن است وارد میدان شوند، برای اینکه شعارهای انقلاب و هدفهای انقلاب را تغییر دهند. مردم باید هوشیار باشند؛ بدانند. این انقلاب با شعارهای خود زنده است. اصلترین شعارهایی که در این انقلاب بر روی پرچم انقلاب نوشته شده است، شعار اسلامی بودن است؛ پایبند بودن به مبانی دین و اصول و قواعد دینی است؛ سلطه‌ستیزی است؛ ستیزه‌ی با استکبار است؛ دفاع از مظلومان عالم است، آن هم دفاع صریح و صادقانه‌ی از همه‌ی مظلومان» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۷/۰۳/۱۴).

«شعار «نه شرقی، نه غربی»، شعار رد و نفی استکبار و مستکبران، شعار استقلال ملت ایران، شعار اعتماد به این جوانهای مؤمن در هر نقطه‌ای از کشور، شعارهای زنده و جاوید ماست؛ هر کدام از دل پر حکمتی برخاسته است که با ارتباط با عالم غیب، با ارتباط با خدا، با بندگی خدا، آن مرد بزرگ، آن پیر

۱. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان

۲. بیانات در دیدار جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان

۳. بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)

فرزانه، آن حکیم دلاور آنها را به ما ملت ایران آموخت» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۷/۰۲/۱۲).

۳- انقلابی بودن و جهادی حرکت کردن

هرجا انقلابی بودیم، جهادی حرکت کردیم، بر روی آن ریل حرکت کردیم، پیش رفتیم» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۳/۱۴).

۴- جهاد تبیین

«به نظر من امروز آن چیزی که می‌تواند به بهترین وجهی به صورت یک سلاح مؤثری عمل کند، تبیین مفاهیم عالی اسلامی است در زمینه‌های مختلف. ما در زمینه‌ی مسائل معرفتی، مسائل معارفی، حرف‌های نگفته زیاد داریم؛ حرف‌های قابل گفتنی که برای دنیا جذاب و شیرین است، زیاد داریم» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۱۲/۱۹).

«یک نکته‌ی مهمی در باب هیئت هست و آن این است که امام همان طور که عرض کردم- در این دو روایت می‌فرمایند: آحیوا آمرنا؛ مسئله‌ی ما را، مکتب ما را زنده نگه دارید یا زنده کنید. هیئت، کانون جهاد است؛ جهاد فی سبیل الله، جهاد در راه احیای مکتب اهل بیت، مکتب امام حسین (علیه السلام)، مکتب شهادت. خب ائمه (علیهم السلام) چه جور جهادی می‌کردند؟ ائمه جهاد نظامی که نمی‌کردند؛ جز معدودی فقط حضرت امیرالمؤمنین، امام حسن مجتبی و حضرت امام حسین با شمشیر جنگیدند- بقیه‌ی ائمه که با شمشیر نجنگیدند؛ جهادشان چه بود؟ «جهاد تبیین»؛ همین که بنده مکرر تکرار می‌کنم تبیین یا جهاد تبیین، تبیین کنید، روشنگری کنید. هیئت، محلّ جهاد تبیین است. به نظر من از این «آحیوا آمرنا» این نکته‌ی بسیار مهم استفاده می‌شود» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۱۱/۰۲).

«جهاد تبیین، یک فریضه‌ی قطعی و یک فریضه‌ی فوری است و هر کسی که می‌تواند [باید اقدام کند]؛ و حالا عرض خواهم کرد که مسئولین در این زمینه بیشتر موظّفند» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۱۱/۱۹).

۹-۲- عرف و سنت (رفتار و آداب شخصی و آئین و رسوم اجتماعی)

۹-۲-۱- الگوی مصرف

۱. بیانات در مراسم نظامی مشترک یگان‌های نیروهای مسلح استان فارس
۲. بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)
۳. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری
۴. بیانات در دیدار مداحان اهل بیت (علیهم‌السلام) به مناسبت سالروز ولادت حضرت زهرا (سلام الله علیها)
۵. بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش

۱- اصلاح الگوی مصرف

«این حقیر، بارها راجع به اصلاح الگوی مصرف صحبت کرده‌ام ... اصلاح الگوی مصرف. این را باید از کودکی به این جوان و نوجوان یاد داد» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۲/۱۳).

۲- حمایت از تولید ملی

«همه سعی بکنند محصولات داخلی را مصرف بکنند، کارگر ایرانی را حمایت بکنند، کارگاه تولیدی داخلی را با مصرف کردن [محصول] آن رونق بدهند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۴/۰۱/۰۱).

۹-۲-۲- سبک زندگی اسلامی - ایرانی

۱- عدم انفعال پذیری و ایجاد اقتدار فرهنگی

امام خامنه‌ای (مدظله العالی) بدترین کار را در مقابل تهاج فرهنگی، انفعال‌پذیری در مقابل تهاجم فرهنگی می‌داند، ایشان در این باره می‌فرمایند: «در مقابل فرهنگ مهاجم، بدترین کار انفعال است؛ زشت‌ترین کار انفعال است؛ خسارت بارتیرین کار انفعال است. فرهنگ مهاجم نباید ما را منفعل بکند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۰۹/۱۹).

۲- حفظ روحیه ساده‌زیستی و مبارزه با فساد

باید موضوع مبارزه با فساد بسیار جدی گرفته و با شریان‌های اصلی آن مقابله شود... فساد در بسیاری از موارد ناشی از روحیه‌ی زیاده‌طلبی و اشرافی‌گری و تجمل‌پرستی است. اینکه امام بزرگوار بارها بر حفظ زی طلبگی و داشتن زندگی ساده و معمولی مسئولان تأکید داشتند، به همین علت بود» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۰۱/۲۹).

۳- ترویج سبک زندگی دینی و تعمیق و گسترش آن در متن جامعه

سبک زندگی اسلامی در رفتار رزمندگان ما و شهدای ما یک چیز برجسته‌ای است که واقعاً نمی‌شود از این صرف نظر کرد» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۸/۳۰).

یکی از چیزهایی که در این مجالس باید حتماً به فضل الهی دنبال بشود، مسئله‌ی سبک زندگی

۱. بیانات در دیدار معلمان و فرهنگیان

۲. بیانات در حرم مطهر رضوی

۳. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی

۴. بیانات در دیدار با وزیر، مدیران و کارکنان وزارت اطلاعات

۵. بیانات در دیدار دست‌اندرکاران کنگره شهدای استان ایلام

اسلامی است؛ من می‌خواهم خواهش کنم که برادران عزیز در مطالعات خودشان، در پیگیری‌های خودشان روی مسئله‌ی سبک زندگی ائمه (علیهم‌السلام) و سبک زندگی اسلامی کار کنند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۱/۲۶).

۹-۳- قوانین

۹-۳-۱- قوانین مدنی

۱- قانون به عنوان فصل الخطاب

«ما واقعاً احتیاج داریم به اینکه قانون در تمام امور کشور، یک شاخص، یک محور، یک فصل الخطاب محسوب شود. اگر ما قانونمدار باشیم، واقعاً این، زندگی مردم را روان خواهد کرد بنده مُصر بودم و هستم و خواهم بود بر اجرای قانون؛ یعنی یک قدم از قانون فراتر نخواهیم رفت؛ قانون کشورمان، قانون جمهوری اسلامی. مطمئناً نه نظام، نه این مردم به هیچ قیمتی زیر بار زور نخواهند رفت» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۷/۰۴/۰۳).

«قانون، فصل الخطاب است؛ قانون را فصل الخطاب بدانید» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۷/۰۳/۲۹).

«هیچ چیزی از قانون بالاتر و عزیزتر نیست. در دنیا معروف است، می‌گویند قانون بد هم از بی‌قانونی بهتر است. بعید نیست آدم این را قبول داشته باشد؛ چون بی‌قانونی، هرج و مرج است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۱۰/۱۹).

۲- جهش تولید

یکی از فواید تولید، از بین رفتن یا کم شدن مشکلات و ناهنجاری‌های اجتماعی است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۶/۰۱/۰۱).

۹-۳-۲- قوانین دینی (شرعی)

۱- امر به معروف و نهی از منکر

یک قلم از حقوق عامه همین مسئله‌ی امر به معروف و نهی از منکر است. البته متأسفانه این

۱. بیانات در دیدار با مداحان اهل بیت (علیهم‌السلام)

۲. بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی

۳. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران

۴. بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی

۵. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی

واجب آن چنان که باید و شاید در جامعه‌ی ما جاری نیست اما گوشه و کنار هستند کسانی که آمر به معروف و ناهی از منکرند؛ اینها را نباید تنها گذاشت، باید از اینها حمایت کرد» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۴/۰۷).

۹-۴- هویت

۹-۴-۱- هویت ملی

۱- بازیابی هویت ملی اسلامی - ایرانی

«ما مسلمان و ایرانی هستیم. مسلمانی ما نه تنها با ایرانی بودن ما در تضاد نیست، بلکه مکمل یکدیگر و منطبق بر هم است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۰/۰۸/۰۸).

۹-۴-۲- زبان فارسی

۲- احیاء جایگاه زبان فارسی در قله‌های علمی

«من مکرر گفته‌ام، ملت ما باید به جایی برسد که دانش‌پژوهان عالم، برای اینکه به قله‌های علم دست پیدا کنند، مجبور باشند زبان فارسی یاد بگیرند؛ این یک جایگاه تعریف‌شده است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۰/۰۸/۰۸).

۹-۵- دانش

۹-۵-۱- دانشگاه و مراکز علمی

۱- کار فرهنگی دانشجویان و اساتید

کار فرهنگی در دانشگاه، اصل است؛ یک کار فوق برنامه، یک کار حاشیه‌ای نیست؛ به کار فرهنگی اهمیت باید داده بشود کار فرهنگی یعنی کاری که ذهن‌ها را با فرهنگ انقلاب و فرهنگ اسلام آشنا کند؛ این کار فرهنگی است. مسئولان میدان را برای دانشجویهای ارزشی و برای استادان ارزشی باز کنند؛ بگذارند استاد ارزشی و دانشجوی ارزشی، به معنای واقعی کلمه در محیط دانشگاه تنفس کنند. البته سفارش بنده به دانشجویها و اساتید انقلابی ارزشی هم این است که نقش‌آفرینی کنند. ما به جوان‌ها گفتیم افسران جنگ نرم هستید، شما [اساتید] هم فرماندهان جنگ نرم هستید؛ خیلی خوب،

^۱ . بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه

^۲ . بیانات در دانشگاه افسری نیروی زمینی ارتش

^۳ . بیانات در دیدار کارگران در گروه صنعتی مپنا

فرماندهی کنید، نقش‌آفرینی کنید» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۳/۲۹).

۱- حضور جوانان در میدان روشنفکری

«میدان روشنفکری، میدان مشت و امثال اینها نیست. میدان فرهنگ و روشنفکری، میدان همان فرهنگ است؛ ابزارهایش، ابزارهای فرهنگی است. جوانانی که اهل مقولات روشنفکریند، باید در میدان فعال شوند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۷/۰۲/۲۲).

۶-۹- هنر

۱-۶-۹- سازمان‌های فرهنگی

۱- احیای هنر انقلابی و سینمای دینی

«نگاه به هنر اسلامی و سینمای دینی باید نگاهی بلندمدت و همراه با برنامه‌ریزی دقیق و امید به آینده و بهره‌گیری مناسب از ابزار هنر برای تأثیرگذاری حداکثری باشد ... در این عرصه جوان‌های مؤمن، باطراوت و شاداب و دارای نگاه نو و همت بلند، موتور محرک برای حرکت رو به جلو هستند و پیش‌کسوتان نیز باید با بیان تجربیات خود و تربیت نیروهای جدید و کارآمد، به این حرکت شتاب بیشتری ببخشند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۱/۱۲/۰۱).

۲-۶-۹- سینما

۱- کار هنری در حوزه دفاع مقدس

کار هنری در زمینه‌ی دفاع مقدس یکی از برترین کارهای هنری است. آن کسانی که در این رشته کار کردند، در این صراط حضور داشتند، آن را پیش ببرند و این رشته را معتنم بشمرند. هشت سال دفاع مقدس ما صرفاً یک امتداد زمانی و فقط یک برهه‌ی زمانی نیست؛ گنجینه‌ی عظیمی است که تا مدت‌های طولانی ملت ما می‌تواند از آن استفاده کند، آن را استخراج کند و مصرف کند و سرمایه‌گذاری کند» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۸/۰۶/۲۴).

۱. بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها

۲. بیانات در جمع دانشجویان دانشگاه تهران

۳. دیدار جمعی از مسئولان و دست‌اندرکاران جشنواره‌ی مردمی فیلم عمار با رهبر انقلاب

۴. بیانات در دیدار فعالان عرصه هنر دفاع مقدس

۹-۶-۳- فضای مجازی

۱- فرصت فضای مجازی برای جهاد

«می‌توانید در فضای مجازی به معنای واقعی کلمه جهاد کنید اما بایستی از شیوه‌ی اخلاقی در این کار پیروی کرد» (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۷/۰۵).

(جدول ۲) راهکارهای ارتقاء امنیت فرهنگی از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

مؤلفه	شاخص	راهکارها
باورها، اعتقادات و ارزش‌ها	باورها و اعتقادات دینی	استحکام ایمان مردم به دین
		حفظ و افزایش غیرت دینی
	باورها و اعتقادات انقلابی	حفظ باورهای انقلابی
		تقویت شعارهای انقلاب
		انقلابی بودن و جهادی حرکت کردن
		جهاد تبیین
عرف و سنت (رفتار و آداب شخصی و آئین و رسوم اجتماعی)	الگوی مصرف	اصلاح الگوی مصرف
		حمایت از تولید ملی
	سبک زندگی اسلامی - ایرانی	عدم انفعال پذیری و ایجاد اقتدار فرهنگی
		حفظ روحیه ساده‌زیستی و مبارزه با فساد
		ترویج سبک زندگی دینی و تعمیق و گسترش آن در متن جامعه
		قانون به عنوان فصل الخطاب
قوانین	قوانین مدنی	جهش تولید
	قوانین دینی (شرعی)	امر به معروف و نهی از منکر
هویت	هویت ملی	بازیابی هویت ملی اسلامی - ایرانی
	زبان فارسی	احیاء جایگاه زبان فارسی در قله‌های علمی
علم و دانش	دانشگاه‌ها و مراکز علمی	کار فرهنگی دانشجویان و اساتید
	نخبگان و روشنفکران	حضور جوانان در میدان روشنفکری

^۱ . بیانات در پایان مراسم عزاداری اربعین حسینی

مؤلفه	شاخص	راهکارها
هنر	سازمان‌های فرهنگی	احیای هنر انقلابی و سینمای دینی
	سینما	کار هنری در حوزه دفاع مقدس
	فضای مجازی	فرصت فضای مجازی برای جهاد

نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه فرهنگ در معنای عام کلمه، نظام مشترکی از باورها، ارزش‌ها، آداب و رسوم و رفتارهایی که اعضای یک جامعه در انطباق با جهان و با یکدیگر به کار می‌برند و از راه آموزش از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کنند و در ایران با پیروزی انقلاب اسلامی و تلفیق فرهنگ ایرانی با اسلام ناب محمدی بر غنای آن افزوده شد، لذا استکبار جهانی که در جنبه‌های نظامی و اقتصادی در برابر فرهنگ مقاومت مردم ایران شکست خورده بود راهی جز تهاجم فرهنگی در مؤلفه‌های مختلف ندید؛ امام خامنه‌ای (مدظله العالی) با درایت و بصیرت وصف ناپذیر خود ضمن شناسایی مؤلفه‌های تهدیدزا در حوزه‌های، سست کردن و تخریب باورهای دینی، ترویج تفکر جدایی دین از سیاست و منحرف کردن راه انقلاب، مصرف گرایی، مُدگرایی، تهاجم فرهنگی، اشرافی‌گری، سبک زندگی غربی، آشوب و تنش اجتماعی و ناهنجاری‌های اجتماعی، فراموشی هویت ملی و زبان فارسی، غربی شدن دانشگاه‌ها، وجود روشنفکران‌ها، خواص بی بصیرت، نبود کار فرهنگی با محتوای اسلامی، استفاده از سینما برای تھی کردن انقلاب و فضای مجازی به عنوان بستری برای بروز بی‌اخلاقی؛ راهکارهایی عملیاتی ارتقاء امنیت فرهنگی را استحکام ایمان مردم به دین و افزایش غیرت دینی، حفظ باورهای انقلابی و تقویت شعارهای انقلاب و جهادی حرکت کردن، و جهاد تبیین، اصلاح الگوی مصرف، حمایت از تولید ملی، عدم انفعال‌پذیری و ایجاد اقتدار فرهنگی، حفظ روحیه ساده‌زیستی و مبارزه با فساد، ترویج سبک زندگی دینی و تعمیق و گسترش آن در متن جامعه، قانون به عنوان فصل الخطاب، جهش تولید، امر به معروف و نهی از منکر، بازیابی هویت اسلامی - ایرانی، احیاء جایگاه زبان فارسی در قله‌های علمی، کار فرهنگی دانشجویان و اساتید، حضور جوانان در میدان روشنفکری، احیای هنر انقلابی و سینمای دینی، کار هنری در دفاع مقدس، و استفاده از فرصت فضای مجازی برای جهاد می‌دانند.

با داشتن چنین نقشه راهی همه اقشار جامعه اعم از زن و مرد و نخبگان و مسئولان باید وظیفه خود را بشناسند و در جهت عمل به منویات امام خامنه‌ای (مدظله العالی) تلاش نمایند.

منابع

- احمدی، مجتبی؛ زارع درخشان، ابوزر؛ همازاده ایبانه، حسین (۱۳۹۴). از تهاجم فرهنگی تا جنگ نرم: واکاوی مختصات منازعه نرم در کلام رهبر معظم انقلاب اسلامی. تهران: نشر کیهان.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۰). فرهنگ امنیت جهانی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- آقابخشی، علی؛ افشاری‌راد، مینو (۱۳۷۹). فرهنگ علوم سیاسی. چاپ اول، تهران: نشر چاپار.
- اکبری، عسگر (۱۳۹۹). مؤلفه‌های هویت ایرانی-اسلامی در منظومه فکری مقام معظم رهبری. مطالعات ملی، ۸۳(۲)، ۴۵-۶۳.
- بصیرنیا، غلامرضا (۱۳۹۲). رویکردهای مختلف به مهندسی فرهنگی در ایران بعد از انقلاب، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- پناهی، علیرضا (۱۳۹۴). دغدغه‌های فرهنگی مقام معظم رهبری. کنفرانس بین‌المللی مدیریت، فرهنگ و توسعه اقتصادی، قابل دسترسی در: <https://civilica.com/doc/427431>
- چلبی، مسعود (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی نظم. چاپ اول، تهران: نشر نی.
- چیلکوت، رونالد (۱۳۷۷). نظریه‌های سیاست مقایسه‌ای. ترجمه وحید بزرگی و علی‌رضا طیب، چاپ دوم، تهران: نشر موسسه خدمات فرهنگی رسا.
- حبیب‌زاده، قاسم (۱۳۹۷). ابعاد امنیت از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی). امنیت ملی، ۹(۳۱)، ۷-۳۲.
- خامنه‌ای، سیدعلی. دفتر حفظ آثار و نشر ارزش‌های آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، قابل دسترسی در: farsi.khamenei.ir.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۸۵). لغت نامه دهخدا. چاپ اول، تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- دهشیری، محمدرضا (۱۳۸۸). بازتاب مفهومی و نظری انقلاب اسلامی ایران در روابط بین‌الملل. چاپ اول، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- روح‌الامینی، محمود (۱۳۷۲). زمینه فرهنگ‌شناسی. چاپ سوم، تهران: انتشارات عطار.
- ساعی، احمد و معصومی، مجید (۱۳۸۹). تأثیر تروریسم بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، سیاست، ۴۱(۲)، ۱۷۷-۱۶۱.
- شمس دولت‌آبادی، سید محمود رضا؛ زرگزاده، محمدعلی (۱۳۹۸). چالش‌های دفاعی-امنیتی حوزه دریای خزر از منظر منافع امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. امنیت ملی، ۹(۳۱)، ۷۹-۱۰۶.
- صالحی‌امیری، سیدرضا (۱۳۹۲). مفاهیم و نظریه‌های فرهنگی. چاپ ششم، تهران: ققنوس.

- عبداللهی، محمد؛ حسین‌بر، محمدعثمان (۱۳۸۱). گرایش دانشجویان بلوچ به هویت ملی در ایران. جامعه‌شناسی ایران، ۴(۴)، ۱۲۶-۱۰۱.
- عمید، حسن (۱۳۸۴). فرهنگ عمید: شامل واژه‌های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی و اصطلاحات علمی و ادبی. چاپ سی‌ام، تهران: امیرکبیر.
- کمیسون ملی یونسکو ایران (۱۳۸۷). قابل دسترسی در: <http://www.irunesco.org>
- کافی، مرضیه (۱۳۸۷). فرهنگ و امنیت از دیدگاه امام خمینی (ره) و آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه باقر العلوم (علیه السلام).
- کتابی، محمود؛ وحید، فریدون؛ قاسمی، وحید (۱۳۸۰). گونه‌شناسی فرهنگ سیاسی دانشجویان شاغل به تحصیل در ایران. دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه اصفهان، ۲(۲۶-۲۷)، ۱۰۸-۷۷.
- کرمی، علی؛ باقری دولت‌آبادی، علی (۱۳۹۲). امنیت فرهنگی و ارزش‌های اسلامی. دانش انتظامی لرستان، ۱(۴)، ۱۳۴-۱۰۶.
- کوئن، بروس. (۱۳۹۴). درآمدی به جامعه‌شناسی. ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات نوبهار.
- لال، جیمز. (۱۳۷۹). رسانه‌ها، ارتباطات، فرهنگ؛ رهیافتی جهانی. ترجمه مجید نکودست، چاپ اول، تهران: مؤسسه انتشاراتی روزنامه ایران.
- لهستانی‌زاده، عبدالعلی؛ جهانگیری، جهانگیر؛ شریفی، علی (۱۳۸۳). بررسی عوامل اجتماعی-اقتصادی موثر بر پایبندی به ارزش‌های دینی مطالعه موردی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر شیراز. علوم اجتماعی، ۱(۱)، ۵۶-۳۳.
- ماندل، رابرت (۱۳۷۹). چهره متغیر امنیت ملی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مجیدی، محمود (۱۳۸۶). جرائم علیه امنیت، جلد اول، تهران: میزان.
- مشیری، مهشید (۱۳۶۹). فرهنگ زبان فارسی. تهران: انتشارات سروش.
- معین، محمد (۱۳۸۴). فرهنگ فارسی معین (یک جلدی). چاپ چهارم، تهران: انتشارات معین.
- نفیسی (ناظم الاطبا)، میرزا علی اکبر خان (۱۳۵۵). فرهنگ نفیسی. تهران: انتشارات خیام.
- نوروز برازجانی، ویدا (۱۳۸۲). هنر و نسبت آن با تکنولوژی. صفه، ۱۳(۴)، ۹۹-۱۰۹.